

STORTINGET

Innst. 346 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:177 S (2017–2018)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantane Ivar Odnes, Siv Mossleth og Marit Knutsdatter Strand om behovsvurdering og utforming av helseattest for bilførere over 75 år

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa vurdere behovet for obligatorisk helseattest og utforminga av testing av personar over 75 år og kome attende til Stortinget på eigna måte.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti Leirtrø, Sverre Myrli og Ingalill Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Morten Stordalen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Siv Mossleth og Ivar Odnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævra, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til Representantforslag 177 S (2017–2018) fra stortingsrepresentantane Ivar Odnes, Siv Mossleth og Marit Knutsdatter Strand om behovsvurdering og utforming av helseattest for bilførere over

75 år samt statsrådens svarbrev som følger saken. Komiteen viser til at intensjonen med forslaget er en vurdering av behovet for obligatorisk helseattest i forbindelse med førerkort for personer 75 år og eldre. Forslagsstillerne fremhever at flere andre sammenliknbare land ikke har slike regler for helsetesting av eldre bilførere.

Komiteen vil vise til at aldersgrensen for helsetesting av bilførere i Norge ble hevet i 2013 fra 70 til 75 år med særlig begrunnelse i at helsen blant eldre er bedre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil videre vise til at en viktig begrunnelse for regler om helseattest er hensynet til trafikksikkerhet og at de fleste europeiske land har en ordning liknende den norske. Flertallet viser til svarbrevet, der det fremkommer at statsråden er opptatt av å gjøre det enklere for både dem som har førerkort, og myndighetene, samtidig som trafikksikkerheten ivaretas. Flertallet vil fremheve at her er det et ansvar for både vei- og helsemyndighetene, og at statsråden har tatt et initiativ overfor helsemyndighetene for å få en felles vurdering av mulige forenklinger i dagens system. Flertallet viser til at statsråden vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når saken er vurdert.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener det er grunn til å forenkle førerkortregelverket for eldre over 75 år, og viser til at eldre mennesker får stadig bedre helse. Dette flertallet mener at en fornuftig forenkling kan være å fjerne dagens kognitive test og for eksempel erstatte dette med en ordinær helsetest. Dette vil være en forenkling og forbedring som både vil kom-

me dem som har førerkort, og myndighetene til gode, og som ikke vil ha konsekvenser for trafikksikkerheten. Dette flertallet mener det er viktig å unngå overreguleringer av samfunnsområder, og det ansees lite hensiktsmessig at Norge skal ha et vanskeligere regelverk for førerkort for eldre enn våre naboland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er grunn til å endre regelverket for fornyelse av førerkort for personer over 75 år, og har i den forbindelse fått Stortingets utredningsseksjon til å gå gjennom dagens norske regelverk og sammenlikne regelverket for førerkort for eldre bilførere i Norge med regelverket i Sverige, Danmark og Tyskland.

Disse medlemmer er av den oppfatning at dagens system for førerkortfornyelse for personer over 75 år skaper stor irritasjon for mange eldre bilførere, og at det i tillegg brukes mye ressurser hos landets fastleger til arbeid med helseattester til bilførere over 75 år.

Disse medlemmer viser til at Statens vegvesen i 2010 utarbeidet rapporten «Høyriskogrupper i vegtrafikken», der det blant annet heter:

«Om man peker ut eldre personer som et sikkerhetsproblem (risikable bilførere) og ut fra deres kronologiske alder kategoriserer disse som en homogen gruppe, ser man bort fra viktige forskjeller mellom individer og grupper av individer som er basert på andre faktorer. Eksempler på slike forhold er helseaspekter, kjønn, etnisk bakgrunn, boforhold og økonomiske forutsetninger. Dette er forhold som virker inn på individers reisevaner og deres tilgang til trafikksikre kjøretøy og sikkerhetsutrustning i kjøretøyene. Det er ikke noe i resultatene fra prosjektet som taler for en generell begrensning av bilkjøring og førerkortinnhav for en viss aldersgruppe eldre personer.»

Disse medlemmer viser videre til at i Sverige er gyldighetstiden for førerkort 10 år. Det er ingen øvre aldersgrense. Ved fornyelse av førerkortet skal det vedlegges en egenerklæring om førerkortinnehaverens helse. I Danmark er gyldighetstiden for førerkort 15 år, og den gjelder uansett alder. Førerkortinnehaverens helse kan begrunne kortere gyldighetstid. Tyskland har ikke særregler for eldre, verken for å få førerkort eller for å fornye det. Et førerkort må her fornyes hvert 15. år. Disse medlemmer har registrert at Danmark har hatt et system for fornyelse av førerkort for eldre noenlunde likt det norske systemet, men har gått bort fra dette, og at Sverige aldri har hatt et slikt system.

Disse medlemmer mener det er grunn til å stille spørsmål om hvorfor vi har dagens tungvinte system i Norge, når ikke våre naboland har det, land som endog er medlemmer av EU. EUs tredje førerkortdirektiv 2006/126 er gjennomført i norsk vegtrafikklov. Direktivet har ingen særlige krav om førerkortets gyldighet for eldre, men gir en adgang til å begrense den alminnelige gyldig-

hetstiden for førerkort etter fylte 50 år. Dagens system for fornyelse av førerkort for personer over 75 år er altså ikke noe EU-/EØS-krav.

Etter disse medlemmers syn er det ikke faglig grunnlag for dagens ordning for førerkortfornyelse for eldre i Norge, og det er altså heller ikke noe som er påkrevet gjennom EU-/EØS-samarbeidet. Disse medlemmer deler synspunktene til forslagsstillerne bak representantforslaget, men mener det fremsatte representantforslaget ikke går langt nok. Disse medlemmer mener det nå er tid for handling, og at en bør finne et enklere og mer hensiktsmessig system for fornyelse av førerkort for personer over 75 år, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag om endringer i regelverket for fornyelse av førerkort, slik at bilførere over 75 år ikke trenger å fremvise helseattest, og slik at førerkort er gyldig i 10 eller 15 år uavhengig av alder.»

Disse medlemmer vil understreke viktigheten av at Pensjonistforbundet og andre relevante organisasjoner som representerer personer over 75 år, blir trukket med i arbeidet med å utvikle nytt regelverk for førerkortfornyelse for denne aldersgruppen.

Disse medlemmer vil understreke at bilførere som ikke er skikket til å kjøre bil, ikke skal ha gyldig førerkort, uavhengig av system for førerkortfornyelse. Det må fortsatt være slik at leger og politi kan frata bilførere førerkort, men dette må gjelde uansett om bilføreren er 20, 50 eller 80 år. Det burde være mulig å tenke motsatt av dagens system, der en etter 75 år må bevise at en er skikket til å kjøre bil, for eksempel ved å innføre et system der en har førerkort til en ikke lenger er skikket til å kjøre bil, og at en da «mister» det. Disse medlemmer mener også at det med dagens teknologiske og digitale løsninger burde være mulig å fornye førerkort uten fysisk oppmøte på en av Statens vegvesens trafikkstasjoner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at mange eldre uttrykker stor frustrasjon over kravet om helseattest for å beholde førerkortet når føreren er over 75 år. Dette medlem er enig i store deler av problembeskrivelsen til forslagsstillerne og mener det er behov for å gjøre endringer i dagens ordning. Dette medlem har merket seg at særlig elementer i de anbefalte kognitive testene hos Helsedirektoratet er spesielt detaljerte og virker særlig urelatert til generell kjøreevne. For eksempel har dette medlemmer merket seg at ett av spørsmålene i testen går ut på å kunne ramse opp deler av den lille multiplikasjonstabellen baklengs, noe som virker unødvendig som en del av en generell test på ens evne til å kjøre bil. Dette medlem understreker imidlertid at vurderin-

gen av om en helseattest er nødvendig og hvordan den skal utformes, må skje basert på faglige premisser. Dette medlem mener derfor det er fornuftig å utrede spørsmålet grundig før et krav om helseattest eventuelt fjernes. Dette medlem merker seg at Trygg Trafikk advarer mot å fjerne dette kravet av trafikksikkerhets-hensyn. Dette medlem understreker at når beslutninger med betydning for trafikksikkerhet skal tas, er det særlig viktig å legge gode faglige utredninger til grunn.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for helseattest for førere over 75 år. Utredningen skal vurdere om det er behov for en egen test for eldre over 75 år, og særlig se på erfaringer fra våre naboland, som ikke har slike tester. Utredningen skal også se på muligheten for å ha en vurdering som er mindre basert på standardiserte prøver og i større grad en individuell vurdering. Utredningen skal også vurdere om det finnes andre instanser enn fastlegene til å gjøre en slik test, for eksempel trafikkskolene.»

Uttalelse fra helse- og omsorgskomiteen

Transport- og kommunikasjonskomiteen avga foreløpig innstilling til representantforslaget i sitt møte den 15. mai 2018. Utkast til innstilling ble sendt helse- og omsorgskomiteen til uttalelse. I brev av 16. mai 2018 slutter helse- og omsorgskomiteen seg til transport- og kommunikasjonskomiteens innstilling uten ytterligere merknader.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag om endringer i regelverket for fornyelse av førerkort, slik at bilførere over 75 år ikke trenger å fremvise helseattest, og slik at førerkort er gyldig i 10 eller 15 år uavhengig av alder.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for helseattest for førere over 75 år. Utredningen skal vurdere om det er behov for en egen test for eldre over 75 år, og særlig se på erfaringer fra våre naboland, som ikke har slike tester. Utredningen skal også se på muligheten for å ha en vurdering som er mindre basert på standardiserte prøver og i større grad en individuell vurdering. Utredningen skal også vurdere om det finnes andre instanser enn fastlegene til å gjøre en slik test, for eksempel trafikkskolene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:177 S (2017–2018) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ivar Odnes, Siv Mossleth og Marit Knutsdatter Strand om behovsvurdering og utforming av helseattest for bilførarar over 75 år – vedtas ikkje.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 29. mai 2018

Helge Orten

leder

Tor André Johnsen

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Samferdselsdepartementet v/statsråd Ketil Solvik-Olsen til transport- og kommunikasjonskomiteen, datert 19. april 2018****Dok. 8:177 S (2017-2018)**

Jeg viser til Stortingets brev 10. april 2018 med forespørsel om vurdering av representantforslag 8:177 S (2017-2018) fra stortingsrepresentantene Ivar Odnes, Siv Mossleth og Marit Knutsdatter Strand om behovsvurdering og utforming av helseattest for bilførere over 75 år.

For å ivareta trafikksikkerheten på vegene våre er det viktig å sikre at alle førere har tilfredsstillende helse.

Som mange andre europeiske land undersøker vi i Norge helsen til førerkortinnehavere over 75 år regelmessig. Ordningen kan blant annet fange opp eldre førere med potensielt høy risiko, som kanskje ellers ikke ville gått til legen.

Aldersgrensen for helseattest ble økt fra 70 til 75 år i 2013 særlig på grunn av bedre helse blant eldre.

Jeg er opptatt av å se om vi kan gjøre det enklere, både for de som har førerkort og for myndighetene, samtidig som trafikksikkerheten blir ivarettatt.

Som jeg tidligere har gitt uttrykk for, jf. mitt svar på spørsmål 1056 til skriftlig besvarelse som er referert i representantforslaget og mitt svar i Stortingets ordinære spørretime 11. april 2018, vil vi vurdere om det er grunnlag for å videreutvikle dagens regler i lys av dagens kunnskap og erfaringer fra andre land. Dette vil blant annet innebære å se på om det fins andre mekanismer enn dagens obligatoriske krav til helseattest for alle eldre bilførere, som enklere og mer effektivt kan sikre at helsekravene til førerkortinnehavere er oppfylt.

Dette er et arbeid som berører både veg- og helsemyndighetene. Jeg har tatt initiativ overfor helsemyndighetene med sikte på å få en felles vurdering fra veg- og helsemyndighetene på om det er grunnlag for å forenkle reglene om helseattest for eldre bilførere.

Jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når saken er vurdert.